

Bruxelles, 3. ožujka 2022.
(OR. en)

6784/22

POLCOM 7
COMER 26
WTO 32

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine
DEPREZ

Datum primitka: 1. ožujka 2022.

Za: Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, glavni tajnik Vijeća Europske unije

Br. dok. Kom.: COM(2022) 74 final

Predmet: IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU
Preispitivanje područja primjene Uredbe br. 654/2014 Europskog
parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014.

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2022) 74 final.

Priloženo: COM(2022) 74 final

Bruxelles, 1.3.2022.
COM(2022) 74 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

**Preispitivanje područja primjene Uredbe br. 654/2014 Europskog parlamenta i Vijeća
od 15. svibnja 2014.**

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Preispitivanje područja primjene Uredbe br. 654/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014.

1. UVOD

Uredbom (EU) br. 654/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. (dalje u tekstu „Uredba o ostvarivanju prava”) utvrđena su pravila i postupci za djelotvorno i pravodobno ostvarivanje prava Unije u okviru međunarodnih trgovinskih sporazuma radi zaštite gospodarskih interesa Unije¹. Područje primjene Uredbe o ostvarivanju prava ažurirano je 2021. kako bi se obuhvatile dodatne mogućnosti djelovanja Unije radi rješavanja postojećih problema te povećale učinkovitost i dosljednost Uredbe².

Na temelju Uredbe o ostvarivanju prava Unija može suspendirati ili povući koncesije ili druge obveze u okviru Sporazuma Svjetske trgovinske organizacije (WTO) i drugih međunarodnih trgovinskih sporazuma EU-a u sljedećim situacijama:

- kako bi se ostvarila prava Unije u okviru trgovinskog sporazuma ako je treća zemlja prekršila taj sporazum nakon povoljnog ishoda za Uniju u trgovinskom sporu ili ako Unija ne uspije dobiti obvezujuću odluku u trgovinskom sporu zbog razloga na koje ne može utjecati i
- kako bi se ponovno postigla ravnoteža obveza Unije u okviru trgovinskog sporazuma i u skladu s njim ako treće zemlje uvedu zaštitnu mjeru ili jednostrano izmijene carinske koncesije ili obveze preuzete u vezi s uslugama od kojih Unija ima koristi.

Uredbom o ostvarivanju prava Komisija se u tim okolnostima ovlašćuje za donošenje, izmjenu, suspenziju i stavljanje izvan snage mjera trgovinske politike. Prije nedavne izmjene Uredbe o ostvarivanju prava mjere trgovinske politike koje su se mogle donijeti provedbenim aktima sastojale su se samo od mjera koje se odnose na trgovinu robom i pristup javnoj nabavi. Izmjenom iz 2021. te su mogućnosti proširene kako bi se uključile mjere koje se odnose na trgovinu uslugama i određene trgovinske aspekte prava intelektualnog vlasništva. Komisija donosi provedbene uredbe nakon postupka ispitivanja i, prema potrebi, prikupljanja informacija od relevantnih dionika.

2. ZAHTJEV ZA PREISPITIVANJE

Člankom 10. Uredbe o ostvarivanju prava određeno je da Komisija preispituje područje primjene Uredbe posebno uzimajući u obzir mjere trgovinske politike koje se mogu donijeti, kao i njezinu provedbu. Preispitivanje bi trebalo biti usmjereno i na dodatne

¹ Uredba (EU) br. 654/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o ostvarivanju prava Unije na primjenu i provedbu međunarodnih trgovinskih pravila (SL L 189, 27.6.2014., str. 50.).

² Uredba (EU) 2021/167 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. veljače 2021. o izmjeni Uredbe (EU) br. 654/2014 o ostvarivanju prava Unije na primjenu i provedbu međunarodnih trgovinskih pravila (SL L 49, 12.2.2021., str. 1.).

mjere trgovinske politike kojima se suspendiraju koncesije ili druge obveze u području trgovinskih aspekata prava intelektualnog vlasništva.

Preispitivanje treba provesti najkasnije godinu dana nakon 13. veljače 2021., a Komisija je dužna izvijestiti Europski parlament i Vijeće o svojim zaključcima.

Uredba je prethodno preispitana u 2017. i 2019.³

Sadašnje preispitivanje obuhvaća razdoblje od posljednjeg preispitivanja (2019.), odnosno prosinca 2019., do datuma ovog preispitivanja. Kada je riječ o izmjeni iz 2021., razdoblje preispitivanja traje od 13. veljače 2021. (datum stupanja na snagu izmjene) do datuma ovog preispitivanja.

3. PREISPITIVANJE PODRUČJA PRIMJENE, MJERA TRGOVINSKE POLITIKE I PROVEDBE UREDBE O OSTVARIVANJU PRAVA

3.1. Područje primjene Uredbe

Člankom 3. Uredbe o ostvarivanju prava utvrđuju se posebne situacije u kojima se ta uredba primjenjuje i u kojima Unija može primijeniti mjere trgovinske politike. Izmjenom iz 2021. izvorno područje primjene dopunjeno je dodatnim situacijama, kako je prikazano u nastavku.

3.1.1. Članak 3. točke (a) i (b): nakon donošenja obvezujuće odluke u korist Unije u trgovinskom sporu

Uredba o ostvarivanju prava primjenjuje se ako je u postupku rješavanja sporova u okviru WTO-a (*članak 3. točka (a)*) ili drugih međunarodnih trgovinskih sporazuma (*članak 3. točka (b)*) donesena obvezujuća odluka u trgovinskom sporu, čime Unija dobiva pravo na ostvarivanje prava jer ih tužena stranka ne poštuje. Uredba o ostvarivanju prava stoga se primjenjuje nakon obvezujućeg rješenja spora u korist Unije.

Tijekom razdoblja preispitivanja Uredba o ostvarivanju prava jednom je primijenjena u takvoj situaciji. Unija je 2020. uvela mjere trgovinske politike za uvoz određenih proizvoda podrijetlom iz Sjedinjenih Američkih Država kao provedbenu mjeru na temelju odluke donesene u sporu u okviru WTO-a o subvencijama dodijeljenima proizvođaču zrakoplova Boeing⁴. Mjere su uvedene nakon što je Žalbeno tijelo u travnju 2019. objavilo izvješće kojim se potvrđuje neispunjavanje obveza Sjedinjenih Američkih Država u sporu u okviru WTO-a i nakon arbitraže WTO-a o razini protumjera. U izvješću Žalbenog tijela potvrđeno je da subvencije Sjedinjenih Američkih Država dodijeljene društvu Boeing i dalje uzrokuju znatnu štetu društvu Airbus.

³ IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU Preispitivanje područja primjene Uredbe br. 654/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014., [COM\(2019\) 639 final](#); IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU Inicijalno preispitivanje područja primjene Uredbe o ostvarivanju prava, [COM\(2017\) 0373 final](#).

⁴ Provedbena uredba Komisije (EU) 2020/1646 od 7. studenoga 2020. o mjerama trgovinske politike koje se odnose na određene proizvode iz Sjedinjenih Američkih Država slijedom odluke u sporu donesene na temelju Dogovora o rješavanju sporova Svjetske trgovinske organizacije (SL L 373, 9.11.2020., str. 1.); Sjedinjene Američke Države – Mjere koje utječu na trgovinu velikim civilnim zrakoplovima – druga pritužba (DS353).

Za potrebe uvođenja protumjera Komisija je na temelju Uredbe o ostvarivanju prava provela postupak prikupljanja informacija o preliminarnom popisu proizvoda iz Sjedinjenih Američkih Država na koje bi Unija mogla primijeniti protumjere⁵.

U srpnju 2021. Unija je suspendirala primjenu uvedenih mjera na razdoblje od pet godina⁶. Svrha je suspenzije omogućiti dvjema stranama da nastave s razgovorima kako bi provele u djelo svoje namjere u pogledu financiranja, financijske potpore za istraživanje i razvoj te posebne potpore za velike civilne zrakoplove⁷.

Primjena Uredbe o ostvarivanju prava u ovom je slučaju bila glavni čimbenik napretka u tom predmetu. Tek nakon što je EU uveo mjere koje se primjenjuju na uvoz iz Sjedinjenih Američkih Država, koje su dotad već provele dalekosežne provedbene mjere protiv Unije na temelju spora u okviru WTO-a u predmetu Airbus, bilo je moguće ponovno uspostaviti dostatnu ravnotežu i postići uzajamnost. Time je stvoreno odgovarajuće okruženje za daljnju konstruktivnu suradnju i rješenje koje je u međuvremenu pronađeno.

Ograničena primjena Uredbe u razdoblju preispitivanja zbog razloga navedenih u članku 3. točkama (a) i (b) može se pripisati činjenici da su trgovinski sporovi još bili u fazi postupka. Provedbena faza vrlo je napredna faza trgovinskog spora koju dosegne samo mali broj sporova jer se većina njih riješi mnogo prije toga⁸. S druge strane ne može se isključiti da samo postojanje instrumenta i mogućnost da Unija na temelju njega ostvari svoja prava imaju odvrćajući učinak na treće zemlje tako što ograničavaju njihov interes za neispunjavanje obveza nakon što se u sudskom postupku donese odluka u korist Unije ili čak općenito na njihovo nepoštovanje obveza preuzetih u okviru trgovinskog sporazuma.

3.1.2. Članak 3. točke (aa) i (ba): ako je rješavanje trgovinskog spora blokirano

Ti su razlozi uvedeni izmjenom iz 2021. Slični su onima iz točke 3.1.1. jer se odnose na ostvarivanje prava EU-a na temelju trgovinskih sporova, ali se posebno odnose na blokiranje postupka rješavanja sporova.

Uredba o ostvarivanju prava izvorno se temeljila na pretpostavci da je uspostavljen potpuno funkcionalan postupak rješavanja sporova u okviru kojeg se donose pravomoćne i obvezujuće odluke u sporu. No cilj Uredbe, tj. zaštita interesa Unije tako da joj se stave na raspolaganje instrumenti potrebni za učinkovitu i brzu reakciju na nezakonite mjere trećih zemalja, nije se mogao ostvariti u situacijama u kojima njezina protustranka u sporu nije htjela surađivati i sprečavala je donošenje obvezujuće i provedive odluke. Kako bi riješila te probleme, Komisija je predložila ažuriranje Uredbe o ostvarivanju prava te je Uredba izmijenjena 2021.

⁵ Spor u okviru WTO-a u predmetu Boeing: EU izdao preliminarni popis proizvoda iz SAD-a na koje bi se mogle primijeniti protumjere; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_19_2162

⁶ Provedbena uredba Komisije (EU) 2021/1123 od 8. srpnja 2021. o suspenziji mjera trgovinske politike koje se odnose na određene proizvode iz Sjedinjenih Američkih Država, a uvedene su Provedbenom uredbom (EU) 2020/1646 slijedom odluke u sporu donesene na temelju Dogovora o rješavanju sporova Svjetske trgovinske organizacije (SL L 243, 9.7.2021., str. 43.).

⁷ [EU i SAD poduzeli odlučne korake za okončanje spora zbog potpora u sektoru proizvodnje zrakoplova.](#)

⁸ Vidjeti [Pregled predmeta EU-a u području rješavanja sporova koji su u tijeku](#) od 10. prosinca 2021., dostupan na internetskim stranicama GU-a za trgovinu.

Primjenjuje se u sljedećim posebnim okolnostima:

- i. Uredba o ostvarivanju prava primjenjuje se u trgovinskim sporovima u okviru WTO-a ako se, nakon dostavljanja izvješća povjerenstva WTO-a kojim se u cijelosti ili djelomično podupire tužba koju je podnijela Unija, žalbeni postupak pokrenut na temelju članka 17. Dogovora o rješavanju sporova WTO-a ne može dovršiti jer Žalbeno tijelo nije u funkciji i treća zemlja ne pristaje na privremeni mehanizam za arbitražu u žalbenom postupku na temelju članka 25. Dogovora o rješavanju sporova WTO-a.

Do te je izmjene došlo jer Žalbeno tijelo WTO-a trenutačno nije u funkciji. Kao što je dobro poznato, Žalbeno tijelo WTO-a trenutačno nije u funkciji jer Sjedinjene Američke Države blokiraju imenovanje novih članova Žalbenog tijela. Žalbeno tijelo WTO-a ne može procesuirati žalbe podnesene od 11. prosinca 2019. niti više procesuirati žalbe koje su podnesene prije tog datuma, ali nisu dovršene do početka 2020. Stoga Unija trenutačno može poduzeti provedbene mjere u sporovima u okviru WTO-a koji su blokirani u žalbenom postupku, osim ako je dogovoreno preispitivanje žalbe na temelju članka 25. Dogovora o rješavanju sporova WTO-a.

Izmjenom se osigurava dodatna zaštitna mjera pored mjera koje Unija poduzima za rješavanje kriznih situacija. Unija je osmislila višestrani privremeni mehanizam kojim se žalbeni mehanizam WTO-a nastoji što više zamijeniti arbitražnim postupkom u skladu s člankom 25. Dogovora o rješavanju sporova WTO-a⁹. Tim se mehanizmom, među ostalim, zadržava obvezujući dvorazinski mehanizam WTO-a za rješavanje sporova. Nekoliko drugih članica WTO-a pridružilo se tom mehanizmu, dok mu se ostale članice i dalje mogu priključiti dobrovoljno ili samo za potrebe posebnih sporova;

- ii. Uredba o ostvarivanju prava primjenjuje se u trgovinskim sporovima u okviru drugih trgovinskih sporazuma EU-a, uključujući regionalne ili bilateralne sporazume, ako je donošenje odluke u sporovima onemogućeno jer treća zemlja ne poduzima korake potrebne za funkcioniranje postupka za rješavanje sporova, uključujući neopravdano odgađanje postupka, što se smatra nesuradnjom.

Takvi rizici od blokade utvrđeni su u preispitivanju Uredbe o ostvarivanju prava iz 2019. Na primjer, ako druga stranka ne imenuje arbitra i ne postoji zamjenski mehanizam za rješavanje te situacije, Unija ne bi mogla dobiti obvezujuću odluku koja se može provesti.

U (relativno kratkom) razdoblju preispitivanja nije nastala točno takva situacija koja bi dovela do primjene izmijenjene Uredbe o ostvarivanju prava. No u nekim se slučajevima razmatrala upotreba izmijenjenog instrumenta, pa je sama mogućnost njegove upotrebe određenoj trećoj zemlji, tj. protustranci, mogla dati potreban poticaj da omogući donošenje obvezujućeg rješenja spora u okviru WTO-a.

Nepostojanje prakse za sporove koji su u tijeku dijelom je posljedica dostupnosti i funkcionalnosti višestrani privremenog mehanizma te mogućnosti da se stranke u drugim slučajevima dogovore *ad hoc* o arbitraži u žalbenom postupku. Osim toga, i nepostojanje aktivne prakse povezano je s činjenicom da su trgovinski sporovi još u fazi

⁹ [Počela primjena privremenog mehanizma za arbitražu u žalbenom postupku za sporove u okviru WTO-a.](#)

postupka jer spor mora doći do određene faze da bi se mogla primijeniti Uredba o ostvarivanju prava.

3.1.3. Članak 3. točka (c): mjere za ponovno postizanje ravnoteže kao odgovor na zaštitnu mjeru treće zemlje

Druga situacija u kojoj se primjenjuje Uredba o ostvarivanju prava obuhvaća mjere za ponovno postizanje ravnoteže kad treća zemlja uvede zaštitnu mjeru, a Uniji se daje pravo na ponovno postizanje ravnoteže na temelju Sporazuma WTO-a o zaštitnim mjerama (članak 8.) ili pravila o zaštitnim mjerama iz drugih sporazuma Unije.

Uredba o ostvarivanju prava u tu je svrhu primijenjena ukupno dva puta, od toga jednom u razdoblju preispitivanja. Prvi slučaj odnosi se na odgovor Unije na uvozne carine na čelik i aluminij koje su Sjedinjene Američke Države uvele 2018.¹⁰ Drugi slučaj odnosi se na sličan odgovor Unije na povezane uvozne carine na sekundarne proizvode od čelika i aluminijske legirane željezo koje su Sjedinjene Američke Države uvele 2020.¹¹ U oba slučaja Unija je uvela mjere za ponovno postizanje ravnoteže u obliku dodatnih uvoznih carina na niz proizvoda podrijetlom iz Sjedinjenih Američkih Država. Postupak donošenja provedbenih akata kojima se uvode mjere za ponovno postizanje ravnoteže trajao je oko dva mjeseca u prvom stupnju i mjesec dana u drugom stupnju, što je u skladu s rokovima iz Sporazuma o WTO-u.

Tijekom razdoblja preispitivanja, Uredba o ostvarivanju prava primijenjena je i nakon toga, odnosno u dva navrata 2021. kako bi se te mjere za ponovno postizanje ravnoteže suspendirale.¹² Suspendizacija je stvorila potrebne uvjete da Unija i Sjedinjene Američke Države unaprijede svoju postojeću suradnju, među ostalim u cilju ukidanja navedenih carina¹³. Mjere za ponovno postizanje ravnoteže trenutno se ne primjenjuju.

Uredbom o ostvarivanju prava osiguralo se da Unija može brzo odgovoriti na zaštitne mjere Sjedinjenih Američkih Država i u dva bitna navrata zaštititi gospodarske interese Unije. Osim toga, mogućnost odgovora Unije pridonijela je stalnim nastojanjima da se riješi temeljni problem. Suspendizacija aktivnih mjera za ponovno postizanje ravnoteže bila je ključna za ukidanje carina Sjedinjenih Američkih Država. Stoga se može zaključiti da je Uredba o ostvarivanju prava bila presudna i važan alat Unije za uspješno rješavanje pitanja carina Sjedinjenih Američkih Država na čelik i aluminij.

¹⁰ Provedbena uredba Komisije (EU) 2018/724 od 16. svibnja 2018. o određenim mjerama trgovinske politike u pogledu određenih proizvoda s podrijetlom iz Sjedinjenih Američkih Država (SL L 122, 17.5.2018., str. 14.) i Provedbena uredba Komisije (EU) 2018/886 od 20. lipnja 2018. o određenim mjerama trgovinske politike u pogledu određenih proizvoda s podrijetlom iz Sjedinjenih Američkih Država i o izmjeni Provedbene uredbe (EU) 2018/724 (SL L 158, 21.6.2018., str. 5.).

¹¹ Provedbena uredba Komisije (EU) 2020/502 od 6. travnja 2020. o određenim mjerama trgovinske politike u pogledu određenih proizvoda podrijetlom iz Sjedinjenih Američkih Država (SL L 109, 7.4.2020., str. 10.).

¹² Provedbena uredba Komisije (EU) 2021/866 od 28. svibnja 2021. o suspendizaciji mjera trgovinske politike u pogledu određenih proizvoda podrijetlom iz Sjedinjenih Američkih Država uvedenih Provedbenom uredbom (EU) 2018/886 (SL L 190, 31.5.2021., str. 94.–95.); Provedbena uredba Komisije (EU) 2021/2083 od 26. studenoga 2021. o suspendizaciji mjera trgovinske politike u pogledu određenih proizvoda podrijetlom iz Sjedinjenih Američkih Država uvedenih provedbenim uredbama (EU) 2018/886 i (EU) 2020/502 (SL L 426, 29.11.2021., str. 41.).

¹³ [Zajednička izjava EU-a i SAD-a od 31. listopada 2021.](#); [Izjava Europske unije od 31. listopada 2021.](#)

3.1.4. Članak 3. točka (d): izmjena koncesija ili preuzetih obveza

Posljednja situacija u kojoj se može primijeniti Uredba o ostvarivanju prava odnosi se na slučajeve u kojima članica WTO-a jednostrano izmijeni koncesije na temelju članka XXVIII. Općeg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994. (GATT iz 1994.) ili preuzete obveze na temelju članka XXI. Općeg sporazuma o trgovini uslugama (GATS) ako nisu dogovorene nikakve kompenzacijske prilagodbe u pogledu robe, a u pogledu usluga nisu provedene kompenzacijske prilagodbe u skladu sa zaključcima arbitraže na temelju članka XXI. GATS-a.

Prvotno se Uredba o ostvarivanju prava primjenjivala samo u situacijama koje se odnose na članak XXVIII. GATT-a iz 1994. Izmjenom iz 2021. odredba je dopunjena situacijama koje se odnose na članak XXI. GATS-a. Dodavanje je logično i opravdano s obzirom na sličnosti tih dviju situacija.

U razdoblju preispitivanja nije zabilježen takav slučaj. Nije bilo ni naznaka da je određena članica WTO-a namjeravala izmijeniti koncesije ili preuzete obveze bez pregovora o kompenzacijskim prilagodbama. Moguće je da je Uredba imala odvratajući učinak jer samo njezino postojanje pokazuje da je Unija voljna i potpuno pripravna da stvarno iskoristi svoja prava na ponovno postizanje ravnoteže na temelju tih odredaba.

3.2. Mjere trgovinske politike

U članku 5. Uredbe o ostvarivanju prava navedene su moguće mjere trgovinske politike koje Unija može primijeniti u situacijama utvrđenima u točki 3.1. Na popisu je izvorno predviđeno sljedeće:

- (a) *članak 5. stavak 1. točka (a): suspenzija carinskih koncesija i određivanje novih ili povećanih carina;*
- (b) *članak 5. stavak 1. točka (b): uvođenje ili povećanje količinskih ograničenja na uvoz ili izvoz robe; i*
- (c) *članak 5. stavak 1. točka (c): suspenzija koncesija u području javne nabave.*

Izmjenom iz 2021. popis je proširen na sljedeće:

- (a) *članak 5. stavak 1. točka (ba): suspenzija obveza u vezi s trgovinom uslugama i uvođenje ograničenja na trgovinu uslugama. To podliježe obveznom određivanju prioriteta/hijerarhiji koraka. Komisija bi trebala proći kroz svaku kategoriju i zaključiti da mjere nisu moguće prije prelaska na sljedeću kategoriju. Prvu kategoriju čine usluge za koje postoji odobrenje na razini Unije. Drugu čine one za koje postoji opsežno zakonodavstvo Unije. Treću čine one za koje prikupljane informacije pokazuju najmanje zadiranja u nacionalno zakonodavstvo;*

(b) *članak 5. stavak 1. točka (bb): suspenzija obveza u pogledu trgovinskih aspekata prava intelektualnog vlasništva koje odobrava institucija ili agencija Unije i koje vrijede u cijeloj Uniji te uvođenje ograničenja zaštite takvih prava intelektualnog vlasništva ili njihova komercijalnog iskorištavanja, u odnosu na nositelje prava koji su državljani dotične treće zemlje.* Taj raspon mogućnosti uvelike odgovara prvom hijerarhijskom koraku koji se primjenjuje na usluge.

Dostupnost mjera u pogledu usluga i prava intelektualnog vlasništva od veljače 2021. znatno je poboljšala instrument te povećala sposobnost Unije da ostvari svoja prava u okviru trgovinskih sporazuma u nizu aspekata:

- instrument za ostvarivanje prava postaje učinkovitiji, među ostalim stvaranjem važnog odvratajućeg učinka na nezakonite mjere trećih zemalja,
- odgovara potrebama modernih gospodarstava utemeljenih na znanju,
- odgovara važnosti usluga i prava intelektualnog vlasništva u međunarodnoj trgovini,
- Uniju čini vjerodostojnom u pregovorima o zaštiti nositelja prava u inozemstvu,
- pokazuje da je Unija odlučna u potpunosti ostvarivati svoja prava u okviru trgovinskih sporazuma, među ostalim tako da učinkovitost izvršavanja obveza povećá unakrsnim protumjerama.

Sva tri slučaja primjene Uredbe o ostvarivanju prava, među ostalim u razdoblju preispitivanja, uključivala su mjere trgovinske politike u obliku dodatnih carina na uvoz robe u Uniju. Mjere su bile proporcionalne i razmjerne šteti koju su prouzročile istovjetne mjere treće zemlje (u ovom slučaju Sjedinjene Američke Države). Primjena uvoznih carina pokazala se učinkovitom u smislu nanošenja štete gospodarstvu Sjedinjenih Američkih Država te je s vremenom potaknula SAD da promijeni svoje mjere. Zbog toga se mjere Sjedinjenih Američkih Država više ne primjenjuju, pa su trenutačno suspendirane i sve mjere na temelju Uredbe o ostvarivanju prava.

U razdoblju preispitivanja nije primijenjena nijedna druga mogućnost iz članka 5. To je djelomično zato što je prošlo relativno malo vremena od izmjene iz 2021., kojom su uvedene dodatne mogućnosti. Nadalje, kako je navedeno, primjena uvoznih carina na robu bila je učinkovita. Pritom se u razdoblju preispitivanja pitanje unakrsnih protumjera nije pojavilo¹⁴, pri čemu su se mogle uzeti u obzir druge protumjere osim onih na robu, na primjer u području trgovine uslugama ili prava intelektualnog vlasništva. U predmetu Boeing mjere Sjedinjenih Američkih Država koje su dovele do primjene protumjera Unije odnosile su se na robu u okviru Sporazuma o WTO-u i Unija je na njih mogla učinkovito odgovoriti mjerama za robu. U predmetima zaštitnih mjera WTO-a ne bi joj bilo dopušteno odgovoriti drugim mjerama osim onima za robu, nakon suspenzije obveza u okviru Općeg sporazuma WTO-a o carinama i trgovini. Stoga preostale mogućnosti iz članka 5. Uredbe o ostvarivanju prava još nisu ispitane, ali su dostupne za buduću primjenu.

¹⁴ Članak 22. Dogovora o rješavanju sporova WTO-a.

Daljnje proširenje mjera u području trgovinskih aspekata prava intelektualnog vlasništva

Proširenje područja primjene mogućih mjera u području trgovinskih aspekata prava intelektualnog vlasništva u 2021. u načelu se može smatrati znatnim, ali je njegov opseg ograničen. Njime se predviđaju provedbene mjere u obliku ograničenja zaštite ili komercijalnog iskorištavanja prava intelektualnog vlasništva koje odobrava institucija ili agencija Unije i vrijede u cijeloj Uniji u odnosu na nositelje prava koji su državljani predmetne treće zemlje. To područje primjene u velikoj mjeri odgovara prvom koraku hijerarhije koraka koja se primjenjuje na mjere u trgovini uslugama. U praksi se trenutno može primjenjivati na oznake zemljopisnog podrijetla, žigove EU-a, dizajne EU-a i biljne sorte. Njime na primjer nisu predviđene provedbene mjere u obliku mjera koje utječu na patente i autorska prava.

Komisija procjenjuje da ne postoje pravne ni tehničke prepreke za daljnje proširenje i da bi proširenje općenito bilo korisno. Njime bi se povećale učinkovitost i vjerodostojnost provedbenog instrumenta jer bi se pridonijelo situacijama u kojima bi Unija mogla djelotvorno ostvarivati svoja prava kad treća zemlja krši zaštitu intelektualnog vlasništva sadržanu u sporazumu EU-a i kad je mogućnost poduzimanja takvih mjera već predviđena u međunarodnom pravu. Njime bi se dodatno potaknulo tu treću zemlju na ispunjavanje obveza ako prekrši dogovorenu zaštitu.

Osim toga, dionici su općenito pozitivno ocijenili mjere koje nadilaze sadašnje područje primjene Uredbe o ostvarivanju prava. U javnom savjetovanju o Komisijinu prijedlogu instrumenta za borbu protiv prisile¹⁵ dionike se izričito pitalo o daljnjim mjerama u području trgovinskih aspekata prava intelektualnog vlasništva. Iako su istaknuli osjetljiva područja (zabrinutost zbog kolateralne štete za poduzeća iz EU-a), prepoznali su i potencijalne koristi (povećana učinkovitost i vjerodostojnost).

Komisija ostavlja otvorenom mogućnost da u budućnosti predstavi zakonodavni prijedlog o ažuriranju Uredbe o ostvarivanju prava u tom i mogućim drugim aspektima. U ovoj fazi zakonodavni prijedlog ne smatra se prikladnim s obzirom na to da je Uredba tek nedavno izmijenjena.

Nedavni prijedlog instrumenta za borbu protiv prisile i poseban zakonodavni akt koji se Komisija obvezala predložiti Vijeću i Europskom parlamentu radi provedbe Sporazuma o trgovini i suradnji između EU-a i Ujedinjene Kraljevine mogli bi biti važni za razmatranje daljnjeg budućeg proširenja Uredbe o ostvarivanju prava.

Pritom Komisija smatra da je važno nastaviti s praćenjem i preispitivanjem opsega dostupnih mjera i njihove korisnosti. Takvo preispitivanje trebalo bi se temeljiti na djelovanju EU-a u kontekstu rješavanja sporova, budućim slučajevima primjene i drugim događajima koji mogu utjecati na učinkovitost Uredbe o ostvarivanju prava u širem kontekstu.

¹⁵ [Detaljni rezultati javnog savjetovanja; Prema instrumentu EU-a za borbu protiv prisile.](#)

3.3. Provedba

Uredba se pokazala prikladnim i dovoljno fleksibilnim instrumentom u smislu postupka. Njezina primjena omogućila je pravodoban i primjeren odgovor Unije. Omogućila je Uniji da u 2018. i 2020. reagira u kratkom roku kako bi utvrdila i ostvarila svoja prava na ponovno postizanje ravnoteže u okviru Sporazuma o WTO-u. Osim toga, pridonijela je brzom i učinkovitoj suspenziji postojećih mjera trgovinske politike (dva puta 2021.) kada je to bilo opravdano hitnošću predmeta.

4. ZAKLJUČAK

Uredba o ostvarivanju prava dosad je primijenjena samo u nekoliko navrata, i to za uvođenje mjera kao odgovor na zaštitne mjere te za provedbu i suspenziju takvih mjera. Ostvarila je svoje ciljeve zaštite gospodarskih interesa Unije i pokazala se bitni i prikladnim instrumentom za odgovor na mjere trećih zemalja u posebnim okolnostima. Iako ograničena, ta je praksa pokazala da Unija može brzo, učinkovito i odlučno reagirati i ostvariti pozitivne rezultate. Komisija smatra da, osim ograničene primjene Uredbe u konkretnom slučaju, samo postojanje provedbenog instrumenta ima pozitivan i odvratajući učinak. Njime se jasno pokazuje sposobnost Unije da učinkovito ostvari svoja prava u okviru trgovinskih sporazuma ili u slučaju njihova kršenja. Stoga je moguće da se instrument neće morati često primjenjivati kako bi se utvrdilo da ima učinak jer sama mogućnost njegove primjene već proizvodi rezultate.

Komisija će nastaviti pratiti opću primjenu i korisnost Uredbe o ostvarivanju prava. Time se zadržava mogućnost daljnjeg ažuriranja dostupnih mjera trgovinske politike ili situacija koje bi mogle dovesti do njihove primjene.